

Школска 2017/2018. година
РЕПУБЛИЧКО ТАКМИЧЕЊЕ УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА
ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И ЈЕЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

I разред

Шифра: _____

1.	Подвуци језике који припадају западнојужнословенској групи: пољски, словачки, словеначки, македонски, бугарски, руски, српски, старословенски.	
2.	Говор Дубровника припада _____ дијалекту.	
3.	<i>Словенска граматика</i> Аврама Мразовића штампана је _____ године.	
4.	Графијска решења која Вук Карацић користи у <i>Српском рјечнику</i> из 1818. године за гласове <i>љ, њ, ђ, њ, ј</i> јесу: а) дь, ть, ль, нь, й б) дь, ть, ль, нь, ї в) љ, њ, ђ, њ, ј г) љ, њ, ђ, њ, ї <p style="text-align: right;">Заокружи слово испред тачног одговора.</p>	
5.	У наведеној реченици подвуци све речи у локативу. И ту, у мраку под звездама или на месечини, у мрклој ноћи, над хучном реком одјекују њихове песме, шале и гласни разговори.	
6.	У наведеној реченици подвуци све енклитике. Они зверају наоколо, а поглед им нехотице пада на Митра, који их некако нехајно посматра, али се на махове издаје; види се да баш њих посматра.	
7.	Заокружи слово или слова испред речи која има кратак акценат на затвореном слогу: а) упослити б) гувернер в) симболика г) забацити	
8.	Датив једнине именице ЗВЕЧКА гласи _____.	
9.	У презенту глагола ПЛАКАТИ долази до гласовне промене која се зове _____.	
10.	Глаголи РАЗЊЕЖИТИ СЕ и РАЗЉУТИТИ СЕ примери су за одступање од једне гласовне промене. То је _____.	
11.	У следећем низу подвуци речи у којима је Н веларни глас: ФУНТА, ТАНГО, БАНКА, ФРОНЦЛА, МАНГО, БОНТОН.	

12.	Допиши гласове да добијеш одговарајуће речи: а) средњи вокал задњег реда → М _ РА; б) уснено-зубни сонант → МРА _ ; в) звучни зубни експлозив → МЕ _ А.	
13.	Подвуци пар речи чије су иницијалне фонеме исте по начину изговора и акустичкој особини тврдоће, а различите по звучности: ЦАК, МАК, БАК, ТАК, ЖАК, ПАК, ЛАК, ЧАК.	
14.	Подвуци именице чији акценат мења место у промени кроз падеже. ЂУПРИЈА, ВИДИК, ЛИВАДА, СЕЉАК, БАШТОВАН, ЧИТАЛАЦ.	
15.	Заокружи отворене слоге у следећим речима водећи се фонетским правилима о подели речи на слоге: СЛЕПЉЕН, УГОШЋЕН, НАВИКНУТ, ИСПРЕПАДАН, ЗАБОРАВЉЕН.	
16.	Био сам у <u>кућу</u> кад си звао, само нисам чуо телефон. Подвучени део реченице пример је за одступање од: а) лексичке норме б) морфолошке норме в) синтаксичке норме г) у датом примеру нема одступања	Заокружи слово испред тачног одговора.
17.	Узела је књигу <u>мога</u> брата. У подвученом примеру А је: а) покретни вокал б) непостојано А в) настало сажимањем	Заокружи слово испред тачног одговора.
18.	Акцентуј следеће речи: посетилац, настава, генерација.	
19.	У наведеној реченици одреди врсту подвучене речи. Закаснила је, није смела да уђе у учионицу <u>после</u> професора. после – _____	
20.	Следећу реченицу препиши правилно писаним словима, водећи рачуна о великом слову и интерпункцији. КАДА СЕ КОСОВСКА БИТКА ЗАВРШИЛА КОСОВКА ДЕВОЈКА ЛУТАЛА ЈЕ БОЈНИМ ПОЉЕМ И ТРАЖИЛА ВЕРЕНИКА КУМА И ДЕВЕРА _____	

Прегледао: _____

Укупно поена: _____

Школска 2017/2018. година
РЕПУБЛИЧКО ТАКМИЧЕЊЕ УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА
ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И ЈЕЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

I разред

РЕШЕЊА

1.	пољски, словачки, <u>словеначки</u> , македонски, бугарски, руски, <u>српски</u> , старословенски
2.	источнохерцеговачком
3.	1794.
4.	в)
5.	И ту, (у) <u>мраку</u> под звездама или (на) <u>месечини</u> , (у) <u>мрклој ноћи</u> , над хучном реком одјекују њихове песме, шале и гласни разговори.
6.	Они зверају наоколо, а поглед <u>им</u> нехотице пада на Митра, који <u>их</u> некако нехајно посматра, али <u>се</u> на махове издаје; види <u>се</u> да баш њих посматра.
7.	б)
8.	ЗВЕЧКИ
9.	јотовање
10.	једначење (асимилација) сугласника (консонаната) по месту творбе (месту изговора / месту артикулације)
11.	ФУНТА, <u>ТАНГО</u> , <u>БАНКА</u> , ФРОНЦЛА, <u>МАНГО</u> , БОНТОН
12.	а) средњи вокал задњег реда → М <u>О</u> РА; б) уснено-зубни спирант → МРА <u>В</u> ; в) звучни зубни експлозив → МЕ <u>Д</u> А.
13.	<u>ЦАК</u> , МАК, БАК, ТАК, ЖАК, ПАК, ЛАК, <u>ЧАК</u>
14.	ЋУПРИЈА, <u>ВИДИК</u> , ЛИВАДА, <u>СЕЉАК</u> , <u>БАШТОВАН</u> , ЧИТАЛАЦ
15.	<u>СЛЕП</u> ЉЕН, <u>У</u> <u>ГОШ</u> ЋЕН, <u>НА</u> ВИКНУТ, <u>И</u> <u>СПРЕ</u> <u>ПА</u> ДАН, <u>ЗА</u> <u>БО</u> РАВЉЕН
16.	в)
17.	а)
18.	посетилац, настава, генерација
19.	после – <u>предлог</u>
20.	Када се Косовска битка завршила, Косовка Девојка лутала је бојним пољем и тражила вереника, кума и девера.

Школска 2017/2018. година
Републичко такмичење ученика средњих школа
из српског језика и језичке културе
II разред

Шифра:

Бр.	Питања	Поени								
1.	Допуни реченицу одговарајућом годином и одговарајућим именом аутора. Полемичку расправу <i>Рат за српски језик и правопис</i> , објављену _____ године, написао је _____.									
2.	Заокружи слова испред тачних тврдњи. а) <i>Историју облика и Рјечник из књижевних старина српских</i> написао је исти аутор. б) <i>Мала српска граматика</i> изашла је исте године као прво издање <i>Српског рјечника</i> . в) Вук Караџић је 1839. године одустао од јекавског јотовања неких надзубних гласова. г) Вук Караџић је слово <i>ј</i> увео из латинице.									
3.	Заокружи слово испред тачне тврдње о наведеној реченици: <i>Плусквамперфекат провијава и из Тишминих текстова.</i> а) Ова реченица је написана екавским изговором. б) Ова реченица је написана ијекавским изговором. в) Није јасно да ли је ова реченица написана екавским или ијекавским изговором.									
4.	Усправним цртама подели наведене речи на слоге по гласовном принципу. <i>н а р ј е ч ј е , п а п е р ј е , п р е д в о р ј е</i>									
5.	Одреди падеж и граматички број заменице КОЈИ у датој реченици. <i>При обради матичних бројева ми нећемо моћи да унесемо ниједан који је већ унет.</i> Падеж и граматички број заменице КОЈИ: _____									
6.	У наведеним реченицама подвучи енклитичке облике заменица. <i>Он је молио друге да анализирају извештаје. Кога год нађе на ходнику. Рекао би:</i> <i>„Молим те, прочитај то и јави ми да ли је важно.“</i>									
7.	Од датих глагола изведи глаголске именице суфиксом <i>-је</i> (нпр. <i>укључити</i> → <i>укључење</i>). а) трести _____ б) ловити _____									
8.	Како може гласити генитив јединице именице ВРЕБАЛАЦ ако она у том облику може имати наведене акценте? Заокружи слово испред тачног одговора. а) врѢбаоца, врѢбаоца б) врѢбалца, врѢбаоца в) врѢбалца, врѢбалца									
9.	Упиши у табелу падеж, број и род подвученог придева. <i>Стајали смо пред <u>херметичним</u> вратима.</i>									
	<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th></th> <th>Падеж</th> <th>Број</th> <th>Род</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>херметичним</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Падеж	Број	Род	херметичним				
	Падеж	Број	Род							
херметичним										
10.	У ком глаголском облику стоји подвучени глагол? Заокружи слово испред тачног одговора. <i>Капетан му је рекао да <u>упути</u> брод ка Марсељу.</i> а) у презенту б) у императиву в) у аористу									

Бр.	Питања	Поени						
11.	У датој реченици подвучи речи које имају категорију компарације. <i>Након што је плима врло дуго, можда и више од 1000 година, сужавала њену основу, одронио се део једне од најпознатијих стена на канадској обали, тзв. „Слона”.</i>							
12.	Подвучи прелазне глаголе. допутовати, залутати, покренути, покупити, силазити, трепнути							
13.	Наведене заменице правилно напиши уз задате предлоге и у задатим облицима. а) никакав (<i>са</i> , генитив, једнина, мушки род): _____ б) ничији (<i>према</i> , датив, једнина, мушки род): _____							
14.	Заокружи слово испред тврдње која се може изнети на основу наведене реченице. <i>Овај руски математичар критикује тврдње из Ша—Јанговог чланка.</i> а) Критиковани чланак има једног аутора. б) Критиковани чланак има два аутора. в) Није јасно да ли критииковани чланак има једног или два аутора.							
15.	У наведеној реченици подвучи глаголе у одричном облику. <i>Стручњаци ових дана не сарађују и не старају се о доследности, него неуморно засипају двор противречним објашњењима, негирајући теорију за теоријом.</i>							
16.	Напиши облик глагола ПРОЧИТАТИ који одговара задатим вредностима граматичких категорија: <table border="1" style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>3. лице, множина, мушки род, аорист, пасив, потврдни облик</td> <td></td> </tr> </table>	3. лице, множина, мушки род, аорист, пасив, потврдни облик						
3. лице, множина, мушки род, аорист, пасив, потврдни облик								
17.	Допуни табелу. <table border="1" style="margin-left: 20px;"> <thead> <tr> <th>Облик</th> <th>Врста речи</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>п>част=</td> <td></td> </tr> <tr> <td>дЃсни</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Облик	Врста речи	п>част=		дЃсни		
Облик	Врста речи							
п>част=								
дЃсни								
18.	Допуни табелу тако што ћеш уписати недостајуће облике глагола ИСПРЕПЛЕСТИ. <table border="1" style="margin-left: 20px;"> <thead> <tr> <th>Инфинитив</th> <th>Императив, 2. лице, јд., актив</th> <th>Трпни глаголски придев, јд., м. род</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>испреплести</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Инфинитив	Императив, 2. лице, јд., актив	Трпни глаголски придев, јд., м. род	испреплести			
Инфинитив	Императив, 2. лице, јд., актив	Трпни глаголски придев, јд., м. род						
испреплести								
19.	Заокружи слова испред правилно написаних именица. 1) а) подсистем б) потсистем 2) а) предфаза б) претфаза							
20.	Допуни табелу тако што ћеш уписати недостајуће облике задатих глагола. <table border="1" style="margin-left: 20px;"> <thead> <tr> <th>Инфинитив</th> <th>3. л. јд. презента</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>смислити</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>омогућује</td> </tr> </tbody> </table>	Инфинитив	3. л. јд. презента	смислити			омогућује	
Инфинитив	3. л. јд. презента							
смислити								
	омогућује							

Прегледао: _____

Укупно поена: _____

Школска 2017/2018. година
Републичко такмичење ученика средњих школа
из српског језика и језичке културе
II разред
РЕШЕЊА

1. Полемичку расправу *Рат за српски језик и правопис*, објављену **1847.** године, написао је **Ђуро / Ђура Даничић.**

2. а), г)

3. б)

4. на|р|је|ч|је, па|пер|је, пре|д|вор|је

5. номинатив једнине (номинатив, једнина; ном. јд.; ном., јд.)

6. Он је молио друге да анализирају извештаје. Кога год нађе на ходнику. Рекао би: „Молим те, прочитај то и јави ми да ли је важно.”

7. а) тресење, б) ловљење

8. а)

9.

	Падеж	Број	Род
херметичним	инструментал	множина	средњи

10. а)

11. Након што је плима врло дуго, можда и више од 1000 година, сужавала њену основу, одронио се део једне од најпознатијих стена на канадској обали, тзв. „Слона”.

12. допутовати, залутати, покренути, покупити, силазити, трепнути

13. а) ни са каквог, б) ни према чијем

14. б)

15. Стручњаци ових дана не сарађују и не старају се о доследности, него неуморно засипају двор противречним објашњењима, негирајући теорију за теоријом.

16. бише прочитани

Облик	Врста речи
п>част=	глагол
дАсни	именица

Инфинитив	Императив, 2. лице, јд., актив	Трпни глаголски придев, јд., м. род
испреплести	испреплети	испреплетен

19. 1) а), 2) б)

Инфинитив	3. л. јд. презента
смислити	смисли
омогућивати	омогућује

Школска 2017/2018. година

Републичко такмичење ученика средњих школа
из српског језика и језичке културе

III разред

Шифра: _____

Поени

Пажљиво прочитај следећи текст и одговори на питања 1–10 (реченице су, ради лакшег сналажења, нумерисане):

(1) Готово сасвим стопљена са околином, туатара се тешко уочава у природи. (2) А није мала ствар наћи се очи у очи с овим гуштероликим гмизавцем, који је оправдано назван живим фосилом. (3) Туатара се некад сатима излежава на камену и нетремице гледа у једну тачку.

1.	Напиши колико зависних чланова има придевска синтагма <i>готово сасвим стопљена са околином</i> из 1. реченице: _____.	
2.	Придевска синтагма <i>готово сасвим стопљена са околином</i> има следећу синтаксичку функцију: _____.	
3.	Реченица <i>Туатара се тешко уочава у природи</i> је: а) безлична; б) активна; в) пасивна. Заокружи слово испред тачног одговора.	
4.	Напиши како гласи мотивна реч за глагол <i>уочавати</i> : _____.	
5.	Глаголска синтагма <i>наћи се очи у очи с овим гуштероликим гмизавцем</i> има следећу синтаксичку функцију: а) субјекта; б) предиката; в) правог објекта; г) неправог објекта. Заокружи слово испред тачног одговора.	
6.	Заокружи слова испред тврдњи које важе за придев <i>гуштеролик</i> : а) садржи спојни вокал; б) настао је од именица <i>гуштер</i> и <i>лик</i> ; в) садржи нулти суфикс; г) има облике за оба придевска вида.	
7.	Одреди вредности наведених морфолошких категорија глагола <i>назвати</i> из 2. реченице: а) глаголски облик: _____; б) број: _____; в) стање: _____.	
8.	Именичка синтагма <i>живи фосил</i> стоји у следећем падежу: _____, који се може заменити овим падежом: _____.	
9.	Из 3. реченице препиши прилошке одредбе: _____.	
10.	Суфикси као што су <i>-ица</i> у <i>лабудица</i> или <i>-ац</i> у <i>жабац</i> називају се _____.	

11.	<p>Заокружи слова испред реченица у којима је именица <i>око</i> употребљена метонимијски:</p> <p>а) Повремено баца око на јело које се кува, да не загори.</p> <p>б) Ти си моје око!</p> <p>в) Марија има крупне очи.</p> <p>г) Мудрој глави једно око доста.</p> <p>д) Не брини, послови ће се обављати под мојим оком.</p>											
12.	<p>Допуни табелу, анализирајући реченицу <i>Због израслина на леђима туатара личи на змаја:</i></p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%; text-align: center;">Како гласи реченични члан</td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Која је функција тог члана</td> <td style="text-align: center;">одредба узрока</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Како гласи реченични члан					Која је функција тог члана	одредба узрока				
Како гласи реченични члан												
Која је функција тог члана	одредба узрока											
13.	<p>У реченици <i>Туатара се храни најчешће ситним бескичмењацима</i> подвуци реченичне чланове (конституенте) који припадају реченичном моделу.</p>											
14.	<p>Подвуци суфиксе који од свршених глагола праве несвршене:</p> <p style="text-align: center;">-уцка-, -ива-, -ну-, -кара-, -ава-.</p>											
15.	<p>У следећој реченици подвуци праве објекте:</p> <p>Целу ноћ се превртао по кревету и у себи бројао овце, али није ни ока склопио.</p>											
16.	<p>Заокружи слова испред реченица с логичким субјектом:</p> <p>а) Врти ми се у глави. б) Дај ми неку идеју.</p> <p>в) Спава ми се. г) Реци ми истину.</p>											
17.	<p>Напиши како се зове подвучени члан у реченици <i>Цела породица је <u>за столом</u>.</i></p> <p>_____</p>											
18.	<p>Заокружи слова испред безличних реченица:</p> <p>а) Кад је то чуо, чело му се смркло. б) Смркло ми се пред очима.</p> <p>в) У ово доба године рано се смркава. г) Од силних облака небо се сасвим смркло.</p>											
19.	<p>У реченици <i>Мораш бити пажљив</i> предикат је:</p> <p style="text-align: center;">а) копулативни; б) глаголски; в) прост; г) сложен.</p> <p>Заокружи слова испред тачних одговора.</p>											
20.	<p>У следећи текст упиши запете тамо где је то неопходно:</p> <p>Име месеца септембра потиче од латинске речи <i>September</i> која је у вези са бројем <i>septem</i> („седам“). Као што знамо код Римљана је година првобитно почињала у марту па је септембар био седми а не девети месец у години.</p>											

Срећан рад!

Прегледао: _____

Укупно поена: _____

Школска 2017/2018. година

Републичко такмичење ученика средњих школа
из српског језика и језичке културе

III разред

Решења

1. два (2)
2. апозитив(а)
3. в)
4. *уочити*
5. а)
6. а), в), г)
7. а) перфекат, б) једнина, в) пасив
8. инструменталу, номинативом (тим редом!)
9. *некад, сатима, на камену, нетремице*
10. моциони (суфикси)
11. а), д)
- 12.

Како гласи реченични члан	<i>Због израслина на леђима</i>	<i>туатара</i>	<i>личи</i>	<i>на змаја</i>
Која је функција тог члана	одредба узрока	(граматички) субјекат	предикат	неправи / индиректни / даљи објекат

13. Туатара се храни најчешће ситним бескичмењацима.
14. *-ива-, -ава-*
15. *овце, ока*
16. а), в)
17. прилошки део предиката / прилошки копулативни предикатив
18. б), в)
19. а), г)
20. Име месеца септембра потиче од латинске речи *September*, која је у вези са бројем *septem* („седам“). Као што знамо, код Римљана је година првобитно почињала у марту, па је септембар био седми, а не девети месец у години.

Школска 2017/2018. година
Републичко такмичење ученика средњих школа
из српског језика и језичке културе
IV разред

Шифра: _____

Поени

	<p>Пажљиво прочитај следећи афоризам Душана Радовића и одговори на питања 1–15 (реченице су, ради лакшег сналажења, нумерисане).</p> <p>(1) Ко има снаге и жара, нека свира на виолини или хармоници, где стално мора нешто да се ради. (2) Ко је лењ, ко нема снаге, нек се прихвати контрабаса. (3) Ту нема те убиствене журбе и трке.</p>	
1.	Именице <i>снага</i> и <i>жар</i> (из 1. реченице) имају следећу синтаксичку функцију (наведи прецизан назив): _____.	
2.	Именице <i>снага</i> и <i>жар</i> (из 1. реченице) стоје у генитиву који се назива _____.	
3.	Независна предикатска реченица од које је оформљена 1. комуникативна реченица припада следећој врсти независних предикатских реченица: _____.	
4.	Зависна реченица <i>где стално мора нешто да се ради</i> (из 1. реченице) припада следећој врсти зависних реченица: _____.	
5.	У реченици <i>где стално мора нешто да се ради</i> предикат је: а) глаголски; б) именски; в) прост; г) сложен. Заокружи слова испред тачних одговора.	
6.	У реченици <i>где стално мора нешто да се ради</i> конструкцију <i>да</i> +презент замени синонимним глаголским обликом и препиши тако добијену реченицу (пази на то да ред речи буде исправан!): _____	
7.	Напиши како би гласио корелатив зависне реченице <i>ко има снаге и жара</i> из 1. реченице: _____.	
8.	Реч <i>нек(а)</i> припада следећој врсти речи: _____.	
9.	Зависне реченице <i>ко је лењ</i> и <i>ко нема снаге</i> (из 2. реченице) имају следећу синтаксичку функцију: _____.	
10.	Именица <i>контрабас</i> (из 2. реченице) има следећу синтаксичку функцију: а) правог објекта; б) неправог објекта; в) допунског предикатива. Заокружи слово испред тачног одговора.	
11.	У реченици <i>ко је лењ</i> (из 2. реченице) подвучи реч која је контролор конгруенције.	

12.	3. реченица у тексту говори о постојању одн. непостојању нечега. Такве реченице се називају _____.	
13.	Именице <i>журба</i> и <i>трка</i> из 3. реченице имају следећу синтаксичку функцију: _____.	
14.	Предикат <i>нема</i> из 3. реченице стоји у следећем облику: а) персоналном; б) имперсоналном; в) финитном; г) инфинитном. Заокружи слова испред тачних одговора.	
15.	Презент <i>нема</i> из 3. реченице означава ситуације које стално важе или се понављају, и назива се _____.	
16.	Језичке особине које се налазе у свим језицима света називају се _____.	
17.	Заокружи слова испред тврдњи које важе за последичне зависне реченице: а) морају стајати на крају више реченице; б) почињу везницима <i>да</i> и <i>како</i> ; в) не одвајају се запетом; г) у њима је обавезан презент.	
18.	Заокружи слово испред посебног питања: а) Нешто се чује? б) Шта се то чује? в) Чујеш ли нешто? г) Зар ништа не чујеш?	
19.	Подвучи прилошка значења: циљно, градивно, начинско, допусно, описно, присвојно.	
20.	Заокружи слова испред тачних тврдњи: а) Језици развијенијих култура имају и развијенију граматику. б) На свету је најраспрострањенија индоевропска породица језика. в) У неким писмима пише се одозго надоле.	

Прегледао: _____

Укупно поена: _____

Школска 2017/2018. година

Републичко такмичење ученика средњих школа
из српског језика и језичке културе

IV разред

Решења

1. право / директног / ближег објекта
2. партитивни / деони
3. заповедним / императивним
4. односним / релативним
5. а), г)
6. *где се стално мора нешто радити*
7. *онај (тај)*
8. речцама
9. (граматички) субјекат
10. б)
11. *ко*
12. егзистенцијалне
13. логички / семантички субјекат
14. б), в)
15. квалификативни
16. језичке универзалије
17. а), в)
18. б)
19. циљно, начинско, допусно
20. б), в)